

Lokal Utvecklingsplan

Kårböle-bygden

Ljusdals kommun, Gävleborgs län

April 2019

Det kommer naturligtvis att ta lång tid innan Utvecklingsplanen är genomförd och det är en stor utmaning för oss alla som bor i bygden.

Lokal Utvecklingsplan

Arbetet med att ta fram denna lokala utvecklingsplan startade med ett öppet möte den 26 januari 2019.

Vid detta möte genomfördes ett processarbete som utgick från frågan;

Med VAD/HUR kan vi tillsammans utveckla KÅRBÖLE-bygden?

Processarbetet ledde fram till att det bildades fyra olika arbetsgrupper som därefter arbetade vidare med olika utvecklingsområden:

- *Trivsel*
- *Natur*
- *Service*
- *Trygghet*

Det gemensamma materialet har därefter sammanställts.

Sammanställningen justerades och kompletterades i omgångar för att slutligen redigeras av en mindre grupp deltagare.

Arbetsgruppernas arbete kompletterades med en gemensamt framtagen SWOT-analys (*engelsk förkortning*) som beskriver Kårböle-bygdens styrkor, svagheter, möjligheter och hot.

Den Lokala Utvecklingsplanen bör ses som ett ”levande material” och kan därför uppdateras i takt med det framtida arbetet, som lämpligen leds av Byalaget, och med dess ordförande som kontaktperson, med ett förverkligande av planens viljeinriktning.

Vår bygdeprofil

Kårböle är en småort och kyrkby i Kårböle/ Färila församling i Ljusdals kommun, Hälsingland. Kårböle ligger exakt mitt i Sverige vid Ljusnan. Vid östra infarten ligger Kårböle Skans. Skansen fick sin slutliga utformning 1644 i samband med Torstensons krig 1643-1645. Huvudstrukturen är i stort sett intakt, men allt trävirke ovan jord är borta. Skyddsvallarna har sjunkit något. Vallgravarna är numera vattenfyllda sedan Ljusnan dämts vid Laforsen.

Kårböle Stavkyrka
Fotograf: okänd

Kanonerna vid Skansen
Fotograf: Daniel Fagrell

Till Kårbölebygden räknas Kårböle samt de mindre byarna Karlstrand, Kårböleskog och Ängra.

Kårbölebygdens historia är dokumenterad i böckerna Kårböleboken, Kårbölebilder och Kårböle i nutid.

Genom bygden slingrar tre pulsådor: Ljusnan, riksväg 84 och Pilgrimsleden (Helgonleden). Under ett år passerar omkring en miljon resenärer Kårböle, många av dem på väg till eller från fjällvärlden.

Många tar paus och äter, andra stannar och aktiverar sig med fiske, kanoting eller vandringar. Kårböle bjuder också sina besökare på en rad sevärdheter där Kårböle stavkyrka, Kårböle Skans, Sveriges Mitt, Öjeforsens kraftverk, Ängra vildmarkscamp, Vårdshuset Pilgrimen, Smedjan och Kvarnen endast är några.

Kårböle kyrka
Foto: Anna-Karin Fredriksson

Vårdshuset Pilgrimen
Foto:Kårböle byalag

Kårböle lockar även med ett rikt vildmarksliv med björn, varg, lo, järv, älg och rådjur i de vackra bärrika skogarna, med utter, bäver och ädelfisk i våra sjöar och vattendrag och med fåglar som örnen, trana, orre, tjäder, gås, svan och småfåglar i den friska luften.

På vintern kan man njuta i de vackra skid- och skoterspår.

I den lilla byn är förutom Byalaget inte mindre än fyra föreningar aktiva. Varje år anordnas Skansens Dag den 6 juni där alla föreningarna är medarrangörer.

Sommartid välkomnar Bystugan med sommarcafé med härligt hembakat fikabröd och med loppis på gården och under samma tid är kyrkan öppen som vägkyrka.

Kårböle blev rikskänt sommaren 2018 på grund av de kraftiga skogsbränderna i Hälsingland vilka drabbade omgivningen till denna by.

Riksväg 84, Ängra-trakten, där elden gick över vägen. Foto: Marco Hassoldt

Läs mer på byalagets hemsida: www.karbole.com

Byalaget arbetar för bygdens bästa! Byalaget - en historisk institution

Byalagsbegreppet har sina rötter i landskapslagarna från 1200-talet. För Hälsinglands del kom Hälsingelagen 1374. Dess Byalagsbalk med 24 flockar (paragrafer) innehåller de bestämmelser som vanligen benämns Byggningsbalken och reglerar förhållandet grannar emellan. Under århundradena utbildades en byalagspraxis som för Hälsinglands del stadfästes av Kunglig Majestät i en förordning den 8 augusti 1758. I förordningens 1 § heter det ” På det att så mycket bättre ordning må uti byalagen kunna hållas skall i varje by en *ålderman* jämte tvenne bisittare vart tredje år igenom byamännens val tillsättas.” Kårböle byalag, i dess nutida form, bildades och inledde sin verksamhet 1971. Bildandet sammanfaller i tiden med tillkomsten av ”storkommunen” Ljusdal som vid kommunsammanslagningen inkorporerade Färila Landskommun. Byborna kände ett behov att stärka byns ”röst” när den kommunala makten koncentrerades ännu längre bort från Kårböle. Drivande i detta arbete med att skapa det ”moderna” byalaget var Gunnar Byström och Per-Emil Persson. När Kårböle byalag bildades fanns i hela Sverige endast ett tiotal byalag. I dag finns flera tusen byalag runt om i landet.

Befolkningsstatistik (Folkbokförda)

1990	301
2000	174
2010	134
2018	103

Föreningsliv (Se www.karbole.com)

Färila – Kårböle församling

Kårböle Byalag

Kårböle Bystuga

Kårböle Idrotts- och Pensionärsförening

Kårböle Skoter- och Fiskevårdsområdesförening

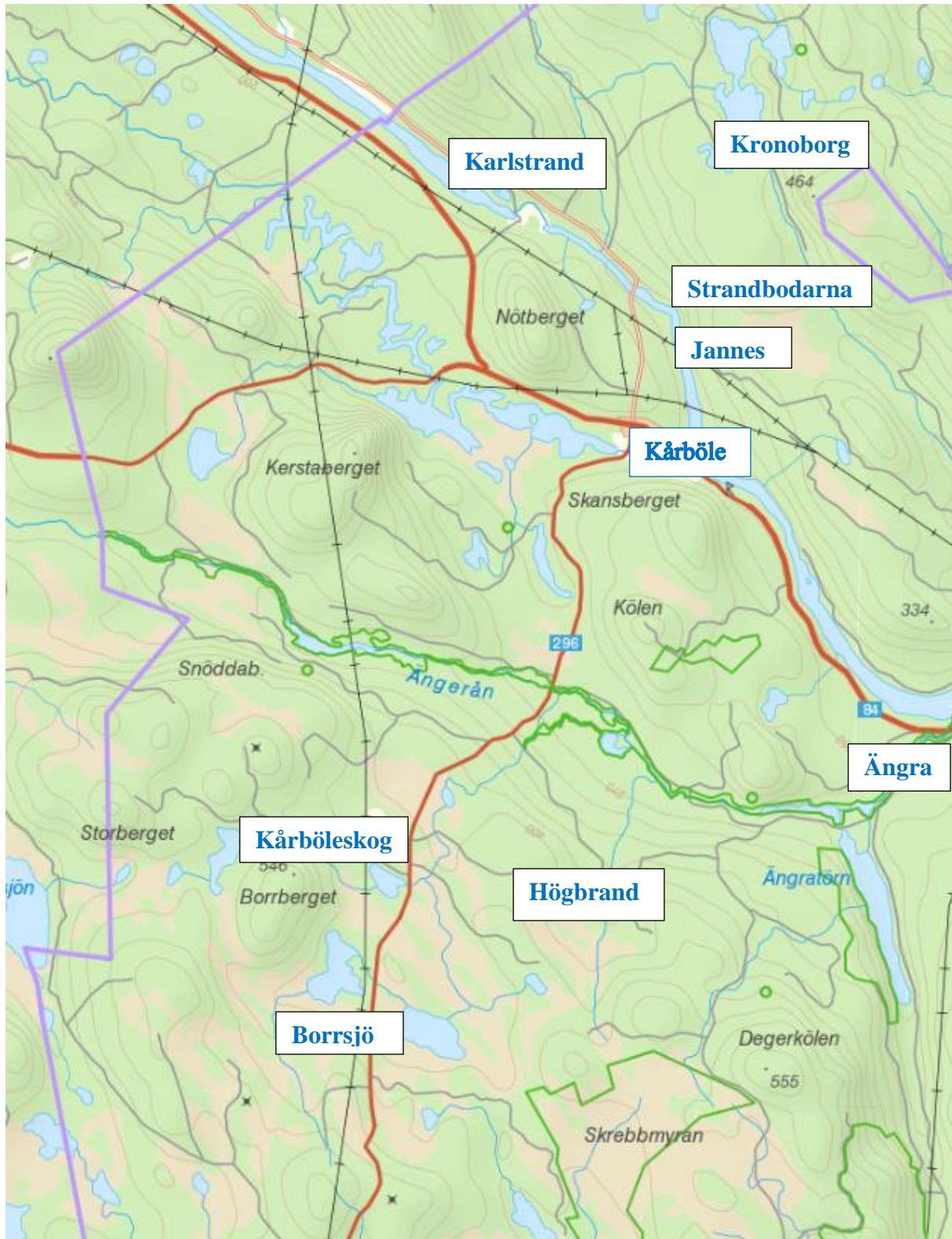
Kårböle Viltvårdsområde

Byar

Huvudbyn är Kårböle och de mindre byarna är Kårböleskog, Ängra och Karlstrand med såväl fast boende som fritidsboende.

De tidigare bosättningarna Borrsjö, Högränd, Strandbodarna, Jannes och Kronoborg har bara fritidsboende.

Alla ortsnamnen finns på bifogad karta.

Inringade områden med mörkgrönt är Natura 2000-områden (Se www.lansstyrelsen.se)

Näringsliv

Företag i Kårböle-bygden

B-O Skog och traktor

Bokförlaget Geysler

Bäruppköpare (Pilgrimen och Mitt-bär)

Gunnar Olsson Last & Gräv

Göran Karlssons Bilverkstad

Kårböle Bysåg

Kårböle Drive AB

Lennarths Måleri

Lukas Borula, Ristat i sten AB

Molarins Skogstjänst

Skansens stugby, med uthyrning året runt

Wildlife Sweden Camp Ängra med restaurang

Wårdshuset Pilgrimen, mat och logi

Översiktsplan

(Utdrag av Ljusdals kommuns Översiktsplan)

Bakgrund och syfte

Enligt plan- och bygglagen, PBL (1987:10), ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska vara en politisk, långsiktig vision, och kommunfullmäktige ska ta ställning till dess aktualitet under varje mandatperiod.

Syftet med översiktsplanen är att ange riktlinjer, så kallade planeringsförutsättningar, för hur man vill förändra och utveckla kommunens tillgångar genom att förstärka befintliga värden och verksamheter. Med kommunens tillgångar avses många olika slags tillgångar: t.ex. människor, natur, kultur, byar, tätorter, byggnader, infrastruktur och företag. Det är vår gemensamma framtid det handlar om.

Översiktsplaneringen 2020 har till uppgift att främja en hållbar utveckling. Det innebär att planera för en god hushållning med både mark, vatten, energi och råvaror. Tanken är att ”tillgodose dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov” (*Brundtlandkommissionen*, 1987).

Översiktsplanen ska också beskriva hur livsmiljön kan utformas enligt begreppet hållbar social utveckling: ”Samhället ska byggas på en demokratisk grund där hälsa, delaktighet och trygghet ska vara ledstjärnor. En hållbar social utveckling strävar efter ett samhälle där alla människor oavsett kön, ålder, socioekonomisk situation och etnisk eller kulturell tillhörighet har samma möjligheter att ta del av det goda samhället.” (Ur rapporten *Social hållbarhet i Gävleborgs län*, publicerad av länsstyrelsen 2005)

Framtiden

Hur ska Ljusdals kommun gestalta sig år 2020? Hur ska det vara att leva och bo här? Hur kommer framtiden att bli för barn och ungdomar som växer upp här, och hur kommer det att bli för de som vill starta och driva företag?

Vi behöver ta vara på vårt rika landskap: jordbruket, skogen, våtmarkerna, älvarna och sjöarna. Vi behöver utveckla såväl tätorterna Färila, Järvsö och Ljusdal som de glesare delarna av vår stora kommun. Vi behöver gemensamt besluta oss för hur vår service, handel och trafik m.m. ska vara.

I centrum för översiktsplaneringen står människan. Målsättningen är att översiktsplanen ska utgöra ett verktyg, en karta och kompass i arbetet med att skapa en kommun som många människor vill leva och bo i. Till de grundläggande faktorer som skapar vår välfärd hör bl.a. hälsa och jämställdhet. I dag har kvinnor och män olika villkor för hur de kan forma samhället och sina egna liv. För att riktlinjerna och målen i översiktsplanen ska bli verkningsfulla för alla, är det nödvändigt att belysa att kvinnors och mäns villkor är olika. Alla människor i Ljusdals kommun ska ha samma makt att forma både samhället och sina egna liv.

www.ljusdal.se

En **SWOT-analys** (*strengths, weaknesses, opportunities, threats*) visar på de styrkor, svagheter, möjligheter och hot/hinder som alla kan utgöra en möjlighet i det framtida arbetet för att skapa en långsiktig och hållbar bygd sett ur ett underifrånperspektiv.

Styrkor

Initiativrika människor med öppna sinnen för utveckling

Rikt socialt umgänge

Viljan till att ha en levande, fungerande hembygd

Vårt rika föreningsliv

Kort väg mellan beslut och handling

Låga boendekostnader

Mark för expansion

Boende i strandnära läge vid Kårsjön

Den rika naturen i byn och dess omgivningar med fiske, skidspår och skoterleder

Vackra vandrings- och pilgrimsleder

Tystnaden och lugnet samt stjärnhimlen och norrskenet p g a frånvaron av ljusföroreningar

Ljusnan

Byrundan med kulturminnesmärken

Camp Ängra

Wårdshuset Pilgrimen

Kårböle Skans

Bra kommunikationer via Rv 84 och väg 296

Dagliga bussförbindelser till Sveg och Ljusdal

Närhet till fjällen och Dalarna

Fungerande räddningstjänst

Byns historia finns beskriven i de tre Kårböle-böckerna

Sveriges Mitt

Svagheter

Demografin, få barn och unga, många äldre

Antalet fast boende är för litet

För få som engagerar sig i byns utveckling

Inget lokalt nätverk med fiber

Ingen mack och ingen affär

Få arbetstillfällen

Långa resvägar, t ex till arbete, sjukvård, affär och bensin

Ingen turistinformation

Brister i vägbelysningen

Kommunens ointresse för ytterområdena

Den höga hastigheten på genomfartstrafiken

Allmän samhällsservice saknas och försvårar inflyttning

Möjligheter

Arbeta för att ytterligare stärka bygdegemenskapen och minska motsättningar

Turister och inflyttning kan ge arbetstillfällen

Initiera småkonferenser och lägerverksamhet

Locka turister till bygden genom att utveckla pilgrimsleder och vandringsleder, fiske och skoterleder

Bygga upp service runt den snart etablerade macken med laddningsstationer (Kårböle Drive AB)

Utveckla en digital företagsverksamhet med hjälp av fiber

Utveckla servicefunktioner i anslutning till etablering av vindkraftsparken

Locka ekologer som studerar naturens återhämtning efter Kårbölebranden

Kommunen utser tjänsteman med ansvar för Kårbölefrågor

Kölvallenprojektet (vindkraftspark)

Bygdemedel från vindkraftsverken skapar ekonomiska förutsättningar för utveckling

Engagera flera yngre

Välkomna, informera och aktivera nyinflyttade (Kårböle Byalag)

Utvecklingsplanen gör att fler kommer att engagera sig

Hot

Politiska beslut som missgynnar landsbygden

Att det lokala fibernätverket inte kommer till stånd

Försämrat kommunalt stöd för att utveckla bygden

Att delar av bygdemedlen går till kommunen

Att de yngre inte tar del av den kunskap som finns i bygden

Att de yngre flyttar

Vår vision inför framtiden

För att kunna genomföra vår vision har vi **prioriterat fyra områden:**

- Vi vill verka för en ökad *trivsel*
- Vi vill bevara och utveckla *naturen* som resurs i bygden
- Vi vill utveckla *servicen* i bygden
- Vi vill verka för en ökad *trygghet* i bygden

Visionen i korthet

Trivsel

Lekplats

Storbildsskärm

Pubkvällar

Inne- och utegym

Iordningställa badplatserna

Bänkar utefter gångvägar

Toalett vid Skansen

Bastu vid Kårån

Den bevarade Bykvarnen. Foto: Britt Svensson

Natur

Utveckla friluftsliv och vildmarksliv, t ex vandrings- och skoterleder, stigar, skidspår, fiske och fågelskådning

Gapskjulet vid Flarkenområdet. Foto: Britt Svensson

Genomförande av Fiskevårdsplanen

Kontinuerlig slyröjning

Pilgrimsled från Ängra

Röja utefter Ängraån för att ta fram den befintliga stigen som håller på att växa igen

Iordningställa ny stig utefter Kårån

Infartsskylt till Kårböle. Foto: Britt Svensson

Kårböle bysmedja. Foto: Britt Svensson

Service

Mack och liten butik

Utlämningsställe (post, apoteksombud mm)

Hemkörning av matinköp

Fiber

Servicepunkt: kontakt med distriktssköterska, datahörna, turistinformation, fikahörna

Större turtäthet för bussar

Trygghet

Utöka gatubelysning

Serviceman/-kvinna i byn/fixartjänst för äldre eller andra behövande i byn

Hastighetsbegränsning och fartkamera från Skansen förbi Pilgrimen

Kontakt:

Stellan Fagrell

070 – 297 23 55

stellan.fagrell@telia.com

**Den Lokala Utvecklingsplanen har arbetats fram inom projektet
Förädlingsmackapären**

Processledare Kenneth Nyberg

***Hela Sverige
ska leva!***

Länsbygderådet X-ing Gävleborg

Kansli:

Bryggargatan 7

811 39 Sandviken

073 – 970 17 52

bm@helasverige.se

Kontor:

Heden 124

821 31 Bollnäs

070 – 281 42 92

helena.naslund@helasverige.se

